

อนุภาคในนิทานพื้นบ้าน มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน:

การศึกษาโลกทัศน์ของชนเผ่าลิสู่

The Motifs in Folktales of Yunnan Province in the People's Republic of China: A Study on the Worldview of the Lisu Tribe

Zheng Zhong และ จันทรสุดา ไชยประเสริฐ

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Zheng Zhong and Jansuda Chaiprasert

Huachiew Chalermprakiet University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: zhengzhong712@163.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนุภาคและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากอนุภาคในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลิสู่ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างคือตัวบทนิทานพื้นบ้านจำนวน 130 เรื่อง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากเอกสารที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน และวิเคราะห์ตัวบทนิทานจากหนังสือ *รวมนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลิสู่* ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุดในเรื่องนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลิสู่ของจีนยูนนาน

ผลการวิจัยพบว่า อนุภาคที่ปรากฏนั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ 1) อนุภาคตัวละคร ประกอบด้วยสามัญชนผู้มีลักษณะพิเศษ ผู้มีอิทธิฤทธิ์ และสัตว์วิเศษ 2) อนุภาควัตถุสิ่งของ ประกอบด้วยของวิเศษที่ได้มาจากผู้อื่น และของวิเศษที่สร้างด้วยตนเอง และ 3) อนุภาคเหตุการณ์ ประกอบด้วยเหตุการณ์ว่าด้วยโลกและจักรวาล เหตุการณ์ว่าด้วยกลอุบาย เหตุการณ์ว่าด้วยชีวิตมนุษย์ และเหตุการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ อนุภาคสามประเภทนี้เผยให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชนเผ่าลิสู่ พวกเขาเชื่อว่าโลกนี้เป็นผลแห่งการสรรค์สร้างของเทพบุรุษผู้ทรงอำนาจสูงสุด ภายใต้การอภิบาลของเทพนี้ บทบาทของชายหญิงได้รับการยอมรับอย่างสมมูล สตรีจึงมีคุณลักษณะแห่งความกล้าหาญและภาวะผู้นำไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบุรุษ ทำให้ความรักระหว่างชายหญิงไม่จำกัดด้วยเงื่อนไขทางกายภาพหรือสังคม ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรนำองค์ความรู้เรื่องโลกทัศน์ลิสู่ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ โดยเฉพาะโลกทัศน์ว่าด้วยบทบาทของชายหญิง ไปปรับใช้เป็นข้อมูลเชิงนโยบาย เพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-จีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : อนุภาค; นิทานพื้นบ้าน; ชนเผ่าลิสู่; โลกทัศน์

Abstract

This research aims to examine the motifs and worldview of the Lisu ethnic group as reflected in the motifs found in Yunnan Province folklore, People's Republic of China. This qualitative study analyzes a sample of 130 folktales. The researcher collected all data from documents published in the People's Republic of China and analyzed folktale texts from the book *Collected Lisu Tribal Folktales*, which is widely recognized as the most complete source on Lisu tribal folktales in Yunnan Province.

The findings reveal three major types of motifs: (1) character motifs, which include ordinary people with unique attributes, individuals with supernatural powers, and magical animals; (2) object motifs, comprising magical items acquired from others and self-created magical objects; and (3) event motifs, consisting of events concerning the world and the cosmos, events involving trickery, human life events, and events about human-animal relationships. These three particle types reveal the worldview of the Lisu ethnic group, which holds that the world results from the creation of an all-powerful divine hero. Under this deity's guardianship, the roles of men and women are regarded with balance. Women are endowed with courage and leadership qualities on par with men, allowing romantic relationships to transcend physical or social constraints. Based on the insights from this study, particularly those concerning gender roles within the Lisu worldview, governmental agencies should incorporate these findings into policy frameworks to strengthen social relationships between the Thai and Chinese ethnic groups.

Keywords: Motifs; Folktales; Lisu Tribe; Worldview

บทนำ

นิทานพื้นบ้าน (Folktale) หมายถึง วรรณกรรมมุขปาฐะของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาเนิ่นนาน และมีเนื้อหาที่สามารถบ่งบอกถึงอัตลักษณ์เฉพาะตัวของกลุ่มชนนั้น ๆ ได้ นิทานพื้นบ้านมีลักษณะสำคัญคือ เป็นการเล่าเรื่องด้วยปาก จึงไม่สามารถทราบได้ว่าผู้เล่าคนแรกคือผู้ใด ดังที่ เบญจภาคี เจริญมหาวิทยาลัย (2560 : 24) กล่าวไว้ว่า นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าที่สืบทอดกันมาด้วยปากอย่างยาวนาน นิทานมีเนื้อเรื่องหลากหลายชนิดเมื่อนิทานได้แพร่อยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ก็มักมีการปรับเนื้อเรื่องเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย การเล่านิทานพื้นบ้านมีความสำคัญยิ่ง โดยไม่เพียงแต่จะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเพลิดเพลินและความพึงพอใจทางสุนทรียารมณ์เท่านั้น หากยังมีบทบาทหน้าที่ในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น บทบาทในการอบรมสั่งสอนให้คติสอนใจแก่ผู้ฟัง บทบาทในการสะท้อนให้เห็นสภาพวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมของคนในสังคมนั้น ๆ เป็นต้น

สาธารณรัฐประชาชนจีนทั่วประเทศมีชนกลุ่มน้อยทั้งหมด 55 ชนเผ่า โดยมณฑลยูนนานเป็นมณฑลที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์มากที่สุดของจีนและมีวรรณกรรมท้องถิ่นจำนวนมากโดยเฉพาเขียนนิทานพื้นบ้าน (HOU XINGHUA, 2553 : 4) จากการสำรวจงานวิจัยเบื้องต้นพบว่า ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีผู้วิจัยศึกษานิทานพื้นบ้านของชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ ของจีนยูนนานจำนวนมากด้วยวิธีการศึกษาวิจัยที่แตกต่างกันไป เช่น YANTAO HE และ ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ (2567) ศึกษาวิจัยเรื่อง นิทานพื้นบ้านไทลื้อ: การศึกษาบทบาทหน้าที่มีต่อชาวไทลื้อสิบสองปันนา LU YONGPING (2566) ศึกษาวิจัยเรื่อง เนื้อหาและอนุภาคในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าว่า มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่แปลเป็นภาษาไทย LI YINGXIAN (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าว่าที่แปลเป็นภาษาไทย งานวิจัยเหล่านี้เสริมสร้างองค์ความรู้ว่าด้วยนิทานพื้นบ้านยูนนานได้เป็นอย่างดี แต่ยังไม่พบบางงานวิจัยเรื่องใดที่ศึกษานิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซูของมณฑลยูนนาน

ชนเผ่าลีซู (ลีซอ) เป็นหนึ่งในชนกลุ่มน้อยที่มีประวัติอันยาวนานที่สุดของจีน พวกเขาเรียกตัวเองว่า “ลีซู” ส่วนคำว่า “ลีซอ” นั้น เป็นสำเนียงของคนไทยภาคเหนือ คำว่า “ลี” แปลว่า วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ส่วนคำว่า “ซู” แปลว่า “คน” โดยรวมกันแล้วจะมีความหมายว่า กลุ่มชนที่มีความภาคภูมิใจในประเพณีวัฒนธรรมของตนเอง ถิ่นฐานเดิมของชาวลีซูอยู่บริเวณต้นน้ำโขงทางตอนเหนือของทิเบต เขตตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑล ยูนนาน และตอนเหนือของรัฐกะซินของประเทศเมียนมาร์ ต่อมาชาวลีซูบางส่วนเข้าไปในเขตรัฐฉานของเมียนมาร์และทางภาคเหนือของไทย ในขณะที่บางส่วนได้อพยพเข้าไปทางตะวันตกของรัฐกะซินและอาศัยอยู่ตามแนวเขาระหว่างพรมแดนของเมียนมาร์กับจีน ปัจจุบันชนเผ่าลีซูมีประชากรทั้งสิ้นประมาณหนึ่งล้านกว่าคนที่อาศัยกระจายอยู่ในประเทศจีน ประเทศเมียนมาร์ ประเทศไทย และประเทศอินเดีย โดยที่จีนจะมีประชากรลีซูจำนวนมากที่สุด ส่วนบริเวณที่มีชาวลีซูอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดของประเทศจีน คือ เขตปกครองตนเองชนชาติลีซู นู๋เจียง (怒江傈僳族自治州) (HOU XINGHUA, 2553 : 14)

ด้วยคุณค่าและความสำคัญของนิทานพื้นบ้านดังกล่าวข้างต้น ทำให้มีผู้ที่สนใจศึกษานิทานพื้นบ้านจำนวนมากไม่น้อย และศึกษานิทานพื้นบ้านด้วยวิธีการศึกษาวิจัยที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะการศึกษาอนุภาคที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านกำลังเป็นที่นิยม เนื่องจากการศึกษาอนุภาคจะทำให้เข้าใจถึงสาระและวัฒนธรรมของกลุ่มชนผู้เป็นเจ้าของนิทานได้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเบื้องต้นแล้วได้พบว่า อนุภาคในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซูน่าสนใจยิ่ง เช่น อนุภาคเหตุการณ์ “มนุษย์แต่งงานกับสัตว์” ปรากฏในนิทานประจำถิ่นเรื่อง *ความเป็นมาของนามสกุลหู่* ซึ่งได้เล่าถึง มีหญิงสาวลีซูคนหนึ่งตัดฟันในป่าและได้เจอชายหนุ่มรูปหล่อซึ่งแปลงร่างจากเสือสองคนแต่งงานกัน ลูกหลานของพวกเขาจึงใช้คำว่า “หู่” ซึ่งหมายถึงเสือ เป็นนามสกุล และมีการจัดพิธีไหว้ภาพเสือในทุก ๆ ปีชาลจนถึงทุกวันนี้ อนุภาค “มนุษย์แต่งงานกับสัตว์” ในนิทานเรื่องนี้สะท้อนถึงโลกทัศน์เกี่ยวกับความรักของชาวลีซูที่เชื่อว่า รักแท้ไม่มีขอบเขตแม้ต่างสายพันธุ์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อนุภาคที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซูจะแฝงไว้ซึ่งโลกทัศน์ของชาวลีซูที่มีต่อสรรพสิ่ง ทำให้เกิดคำถามวิจัยว่า อนุภาคใน

นิทานพื้นบ้านยูนนานมีความสัมพันธ์อย่างไรกับโลกทัศน์ของชาวลีซู ดังที่ จำเริญ แสงดวงแข (2532 : 3) กล่าวไว้ว่า การที่มนุษย์จะเข้าใจถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งได้นั้นจำเป็นต้องศึกษาโลกทัศน์ของพวกเขา เนื่องจากวิถีชีวิตเป็นเพียงปรากฏการณ์ผิวเผินที่สามารถเห็นได้ แต่ส่วนที่กำหนดวิถีชีวิตนั้นก็คือโลกทัศน์ซึ่งเป็นผลมาจากการปรับตัวของชนกลุ่มนั้นมาแต่อดีต โดยสืบทอดบรรพชนะให้แก่ชนกลุ่มเดียวกันในรูปของความรู้และวัฒนธรรม

การก่อรูปทางโลกทัศน์ลีซูได้รับอิทธิพลจากธรรมชาติอย่างลึกซึ้ง เนื่องจาก “เขตปกครองตนเองชนชาติลีซู นู๋เจียง” ตั้งอยู่ในพื้นที่คุ้มครองแม่น้ำขานสามสายแห่งยูนนาน (Three Parallel Rivers of Yunnan Protected Areas) ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ สภาพแวดล้อมอันเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติเช่นนี้ได้กลายเป็นบ่อเกิดแรงบันดาลใจแห่งการรังสรรค์นิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซู ดังที่นักคติชนวิทยาจีน OU GUANGMING (2555 : 73) กล่าวไว้ว่า ไม่มีผู้ใดสามารถเข้าใจถึงสาระและแห่งวัฒนธรรมลีซูได้ถ่องแท้โดยปราศจากการอ่านนิทานพื้นบ้านของชาวลีซู เนื่องจากนิทานพื้นบ้านของพวกเขาเป็นการตกผลึกทางภูมิปัญญาของบรรพชนลีซูและมีคุณค่าควรแก่การสืบทอดไปสู่อนุชนรุ่นหลัง

การศึกษานิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซูในมณฑลยูนนานเป็นเรื่องที่ยังไม่ได้รับความสนใจเพียงพอ แม้จะมีงานวิจัยนิทานพื้นบ้านของชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ ในจีนจำนวนมาก การวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษานิทานพื้นบ้านลีซูในด้าน “อนุภาค” ที่ปรากฏในนิทาน ซึ่งสามารถเผยให้เห็นถึงโลกทัศน์และสาระแห่งวัฒนธรรมของชาวลีซูได้อย่างลึกซึ้ง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะชาวจีนที่ศึกษาสาขาวิชาการศึกษาภาษาไทยเป็นภาษาที่สองจึงสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์อนุภาคและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากอนุภาคในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซู มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้วิจัยจะแปลนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซูของจีนยูนนานทั้งหมด 130 เรื่องจากภาษาจีนเป็นภาษาไทย แล้วจึงนำตัวบทแปลมาศึกษาวิเคราะห์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้จะมีส่วนช่วยในการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลีซูให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ยังคาดว่าจะอำนวยประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์อนุภาคในนิทานพื้นบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์อนุภาคและโลกทัศน์ที่สะท้อนจากอนุภาคในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซูของจีนยูนนานที่แปลเป็นภาษาไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

หลักเกณฑ์การเลือกข้อมูล ในการเลือกข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ เน้นการใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าลีซู ซึ่งได้รับการตีพิมพ์อย่างเป็นทางการและมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน ตัวอย่างหลักคือนิพนธ์เรื่อง *รวมนิทานพื้นบ้าน ชนเผ่าลีซู (傈僳族民间故事)* ของมณฑลยูนนาน ซึ่งตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ประชาชนยูนนานในปี พ.ศ. 2527 เนื่องจากหนังสือนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ที่สุดในเรื่องนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าลีซู

การเข้าถึงแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลหลักคือนิพนธ์เรื่อง *รวมนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซู* ซึ่งหาได้จากห้องสมุดและหน่วยงานวิจัยทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีการแปลเพื่อให้สามารถเข้าถึงเนื้อหาที่อยู่ในภาษาจีนและแปลเป็นภาษาไทย เพื่อเพิ่มความสะดวกในการศึกษาและการทำความเข้าใจในบริบทภาษาและวัฒนธรรม

วิธีการเก็บข้อมูล ขั้นตอนการเก็บข้อมูลเริ่มจากการแปลนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซูจำนวน 130 เรื่องจากภาษาจีนเป็นภาษาไทยโดยใช้กลวิธีการแปลแบบสรุปความ ซึ่งทำให้สามารถเก็บเนื้อหาที่สำคัญได้โดยไม่ละเมิดความหมายดั้งเดิม หลังจากนั้น ผู้วิจัยส่งต้นฉบับแปลให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องของการแปล แล้วปรับปรุงเนื้อหาตามคำแนะนำ จนกระทั่งเป็นข้อมูลที่พร้อมสำหรับการนำมาศึกษาวิจัย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทนิทานพื้นบ้าน (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. **วิเคราะห์อนุภาคในนิทาน** โดยมุ่งเน้นที่องค์ประกอบหลักที่มีลักษณะพิเศษของนิทาน ประกอบด้วย ตัวละคร วัตถุสิ่งของ และเหตุการณ์
2. **วิเคราะห์โลกทัศน์** ที่ปรากฏจากอนุภาคเหล่านี้ โดยพิจารณาค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติในการมองโลก ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชนเผ่าลีซู
3. **นำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)** โดยนำเสนอผลการศึกษาในลักษณะการอธิบายเชิงพรรณนา ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงรายละเอียดของอนุภาคและโลกทัศน์ของชนเผ่าลีซูได้อย่างชัดเจน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

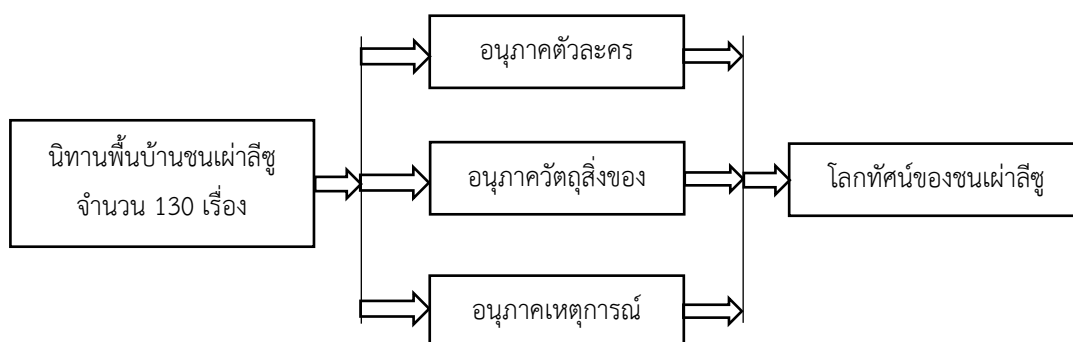
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 แนวคิด ได้แก่

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับอนุภาค (Motif)

อนุภาค หมายถึง องค์ประกอบย่อยต่าง ๆ ของนิทานที่มีลักษณะไม่สามัญธรรมดา สติธ ทอมป์สัน (Stith Thompson) ได้จำแนกอนุภาคในนิทานพื้นบ้านเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) อนุภาคตัวละคร ซึ่งต้องเป็นตัวละครที่มีคุณสมบัติพิเศษหรือความสามารถพิเศษในด้านใดด้านหนึ่ง 2) อนุภาควัตถุสิ่งของ ซึ่งต้องเป็นวัตถุสิ่งของที่แหวกแนว เช่น บ้านที่สร้างด้วยขนม ฯลฯ 3) อนุภาคเหตุการณ์ ซึ่งต้องเป็นเหตุการณ์ที่มีลักษณะแปลกใหม่ เช่น การแปลงร่าง ฯลฯ (ประคอง นิมมานเหมินท์, 2545 : 38-39)

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับโลกทัศน์ (Worldview)

โลกทัศน์ หมายถึง ทัศนคติในการพิจารณาพิเคราะห์โลกและสังคมของกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งเป็นภาพลักษณ์ของโลกหรือสังคมที่บุคคลสำนึกผ่านกระบวนการและระบบความคิดในการประเมินคุณค่าของสรรพสิ่ง โดยมีรากฐานที่ถูกหล่อหลอมจากวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในสังคมที่บุคคลนั้นเจริญเติบโตมา ซึ่งประกอบด้วยมุมมอง ความนึกคิด ความเชื่อ และค่านิยมของทั้งปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม (สุภาพร คงศิริรัตน์ และคณะ, 2557 : 29)

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์อนุภาคในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซู มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ผลการวิจัยพบว่าอนุภาคที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซูแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ อนุภาคตัวละคร อนุภาควัตถุ สิ่งของ และอนุภาคเหตุการณ์ มีรายละเอียดดังนี้

1. อนุภาคตัวละคร

อนุภาคตัวละคร หมายถึง ตัวละครที่มีลักษณะไม่ธรรมดาในด้านใดด้านหนึ่ง อนุภาคตัวละครที่พบในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซู ประกอบด้วยสามัญชนผู้มีลักษณะพิเศษ ผู้มีอิทธิฤทธิ์ และสัตว์วิเศษ ดังนี้

1.1 ตัวละครสามัญชนผู้มีลักษณะพิเศษ

อนุภาคตัวละครที่เป็นสามัญชนผู้มีลักษณะพิเศษในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซู หมายถึง ตัวละครที่เป็นมนุษย์ แต่มีลักษณะที่ไม่เหมือนชาวบ้านทั่วไป เช่น สตรีแสนเก่งกาจ หนุ่มจอมพลัง คนเจ้าปัญญา เป็นต้น อนุภาคลักษณะนี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลีซูจำนวน 44 เรื่อง เช่น นิทานเรื่อง *ตำนานนายหวังเอ้อ* นิทานเรื่อง *หม้อของนายอะฮาว่า* นิทานเรื่อง *ตำนานแม่นางฉือฟ่านวิ* ฯลฯ ในนิทานเรื่อง *ตำนานแม่นางฉือฟ่านวิ (茨帕妞姑娘)* ได้กล่าวถึง สาวลีซูที่ชื่อว่าฉือฟ่านวิ เป็นผู้ยากไร้ที่ใช้ชีวิตอยู่กับแม่และน้องสาว เธอได้แสดงความกล้าหาญเมื่อเผชิญหน้ากับปีศาจที่เข้ามากินคนในหมู่บ้าน ดังตัวอย่าง

“ข้าจะไม่ยอมให้เจ้ารุกรานอีกต่อไป!” ฉือฟ่านวิ (茨帕妞) กล่าวเสียงกร้าว ปลายหอกในมือเล็งตรงดั่งสายฟ้า ไม่มีความลังเลแม้แต่น้อย “เมื่อเผชิญหน้ากับข้า เจ้ามีแต่ต้องพ่ายแพ้!” แวตามันคงของนักรบผู้ไม่เคยหวั่นเกรงสะท้อนจิตวิญญาณอันแข็งแกร่ง ขณะที่ปีศาจยังไม่ทันจะโต้ตอบ เสียงคำรามของมันกลับเจียบหายเมื่อปลายหอกทะลวงลึกเข้าสู่ลำคอ

(ตำนานแม่นางฉือฟ่านวิ. 2527 : 242)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลีซูเรื่องนี้ มีอนุภาคตัวละครที่เป็นสตรีแสนเก่งกาจ ผู้ซึ่งมีความกล้าหาญชาญชัยมากกว่าผู้หญิงทั่วไป ขณะที่ปีศาจที่เข้ามากินคนในหมู่บ้าน เธอได้ใช้หอกยาวเป็นอาวุธในการต่อสู้กับปีศาจและฆ่าปีศาจตนนั้นตาย วีรกรรมอันน่ายกย่องของตัวละครนี้บ่งบอกถึงโลกทัศน์ของชาวลีซูที่เชื่อว่า ผู้หญิงมีความสามารถในการคุ้มครองชีวิตของชาวบ้านไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าผู้ชาย

1.2 ตัวละครผู้มีอิทธิฤทธิ์

อนุภาคตัวละครที่เป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์ในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซู หมายถึง ตัวละครมนุษย์ที่มีความวิเศษหรือมีอำนาจเหนือธรรมชาติ โดยมีทั้งเทวดา ภูติผีปีศาจ และมังกร อนุภาคลักษณะนี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลีซูจำนวน 29 เรื่อง เช่น นิทานเรื่อง *ลีนสอดจากเทพเจ้าหมีชื่อ* นิทานเรื่อง *ความเป็นมาของถ้ำคนบิน* นิทานเรื่อง *เจ้าแม่อากงหม่า* ฯลฯ ในนิทานเรื่อง *เจ้าแม่อากงหม่า (阿弓玛)* ได้กล่าวถึงพลังวิเศษอันมหาศาลของ “เจ้าแม่อากงหม่า” ผู้ซึ่งเป็นเทพธิดาประจำชาติพันธุ์ที่ชาวลีซุนับถือ ดังตัวอย่าง

นานมาแล้ว มีเทพธิดาชาวลิซูนามว่า เจ้าแม่อางหมา นางมีอิทธิฤทธิ์สามารถแปลงกายได้ ในยามเช้ากลายเป็นชายชรา ยามเที่ยงกลับเป็นหญิงชรา ยามบ่ายแปรเปลี่ยนเป็นหนุ่มน้อย และ ยามค่ำคืนกลายเป็นสาวน้อยผู้เลอโฉม เมื่อยามศึกสงคราม เพื่อหลอกลวงศัตรู นางจะเนรมิต กองทัพของตนให้กลายเป็นป่าไม้

(เจ้าแม่อางหมา. 2527 : 29)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลิซูนี มีอนุภาคตัวละครที่เป็นเจ้าแม่อางหมาผู้ซึ่งมีพลังเหนือธรรมชาติที่สามารถแปลงกายได้ การที่ตัวเอกเนรมิตกองทัพของตนให้กลายเป็นป่าไม้เพื่อหลอกลวงศัตรู ในยามศึกสงครามนั้น แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวลิซูนีที่มีต่อผู้หญิง คือ สตรีมีคุณลักษณะแห่งภาวะผู้นำไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบุรุษ โดยสามารถใช้ยุทธศาสตร์ในการทำสงครามได้ อีกทั้ง พลังวิเศษอันมหาศาลของตัวเอกยังบ่งบอกถึงความเชื่อของชาวลิซูนีที่มีต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ

1.3 ตัวละครสัตว์วิเศษ

อนุภาคตัวละครที่เป็นสัตว์วิเศษในนิทานพื้นบ้านลิซูนี หมายถึง ตัวละครสัตว์ที่มีความวิเศษหรือมีอำนาจเหนือธรรมชาติมากกว่าสัตว์ธรรมดา เช่น สัตว์ที่สามารถแปลงร่างเป็นมนุษย์หรือสื่อสารภาษามนุษย์ได้ ในนิทานพื้นบ้านลิซูนีมีทั้งสัตว์วิเศษที่เป็นมิตรกับมนุษย์ และสัตว์วิเศษที่เป็นปฏิปักษ์กับมนุษย์ อนุภาคลักษณะนี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลิซูนีจำนวน 18 เรื่อง เช่น นิทานเรื่อง *สุนัขวิเศษ* นิทานเรื่อง *กระต่ายนำโชค* นิทานเรื่อง *กบกับแม่นางตำหมา* ฯลฯ ในนิทานเรื่อง *กบกับแม่นางตำหมา* (青蛙和达玛姑娘) ได้กล่าวถึงพลังวิเศษของกบตัวหนึ่งที่สามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้ ดังตัวอย่าง

...เมื่อกบปีนขึ้นไปถึงยอดเขา เห็นนกมากมายเกาะอยู่บนต้นไม้ใหญ่ มันยังขันเพียงครั้งเดียวก็ทำให้นกภูเขาร่วงลงมาถึงร้อยตัว มันเลือกตัวหนึ่งกลับบ้านไปบอกคุณยาย คุณยายเห็นแล้วไม่พอใจ “ข้าบอกแล้ว กบน้อยจะยิงนกได้ยังไง ไปทั้งวันกลับมาได้แค่ตัวเดียว ไม่ดีกว่าให้เฝ้าบ้าน” กบพูดว่า “คุณยายครับ คินนี้โปรดเตรียมตะกร้าใบใหญ่ไว้ พรุ่งนี้เช้าผมจะพาคุณยายไปเก็บนกบนภูเขา”...รุ่งเช้า คุณยายถือเอาตะกร้าใบใหญ่ตามกบขึ้นภูเขา เมื่อปีนถึงยอดเขา คุณยายเห็นนกภูเขาทองอยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ ราวกับฝันไป คุณยายชมเชยกบน้อยซ้ำแล้วซ้ำเล่า

(กบกับแม่นางตำหมา. 2527 : 82-83)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลี้ซุเรื่องนี้ มีอนุภาคสัตว์วิเศษที่เป็นมิตรกับมนุษย์ คือ กบที่สามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้โดยไม่มีปัญหาและสามารถยิงธนูได้อย่างแม่นยำ อนุภาค “กบวิเศษ” ในนิทานเรื่องนี้สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวลี้ซุในสมัยอดีตที่อาศัยอยู่ใกล้แม่น้ำและภูเขาโดยใช้ชีวิตพึ่งพาธรรมชาติ เนื่องจากกบเป็นสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกและเป็นสัตว์ที่ชาวลี้ซุพบบ่อยมากในยามฝนตก พวกเขาจึงมีโลกทัศน์ที่ว่า แม้จะเป็นสัตว์ตัวเล็ก ๆ แต่ก็สามารถสร้างปาฏิหาริย์แห่งความอุดมสมบูรณ์ขึ้นมาและช่วยเหลือมนุษย์ได้เหมือนกัน

นอกจากตัวละครสัตว์วิเศษที่เป็นมิตรกับมนุษย์แล้ว ยังมีอนุภาคตัวละครสัตว์วิเศษที่เป็นปฏิปักษ์กับมนุษย์ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลี้ซุ โดยมีลักษณะสำคัญ คือ มีอำนาจเหนือธรรมชาติและมักจะเป็นตัวแปรที่ทำให้ร้ายบุคคลธรรมดา ในนิทานเรื่อง นายเหอหน่ายปา ผู้ปราบแรงตัวร้าย (禾乃巴降伏恶鹭) ได้กล่าวถึงความน่าสะพรึงกลัวของแรงยักษ์ตัวหนึ่งที่สามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้ ดังตัวอย่าง

บรรพบุรุษของนกร้างคือ “ราชาแห่งนากาค” มันมีปีกใหญ่ หางยาว กรงเล็บและปากที่แหลมคมยิ่งกว่ามีด มันดุร้ายอย่างหาที่เปรียบมิได้ มักจะจับมนุษย์และสัตว์เลี้ยงเป็นอาหารเสมอ [...] นายเหอหน่ายปาฉวยโอกาสใช้ไม้ส้อมจ่อคอของมันไว้ แล้วชักดาบยาวออกมา เตรียมจะปลิดชีวิตมัน อีแรงชั่วร้ายร้องขอความเมตตา “พี่ใหญ่ โปรดไว้ชีวิตข้าด้วยเถิด! นับแต่นี้ไป ข้าจะชดเชยความผิดด้วยการทำความดี จะจับกินแต่พญาปูพิษ และจะไม่กินมนุษย์อีกต่อไป!”

(นายเหอหน่ายปา ผู้ปราบแรงตัวร้าย. 2527 : 281)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลี้ซุเรื่องนี้ มีอนุภาคสัตว์วิเศษที่เป็นปฏิปักษ์กับมนุษย์ คือ แรงตัวร้ายที่มีร่างกายใหญ่โตเป็นพิเศและสามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้ อนุภาค “แรงยักษ์” ในนิทานเรื่องนี้เป็นสัญลักษณ์แทนความดุร้ายและภัยคุกคามที่รุนแรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน อีกทั้งการที่แรงยักษ์ตกลงที่จะจับกินแต่พญาปูพิษ ยังสะท้อนถึงการรักษาสสมดุลของระบบนิเวศและการเคารพต่อกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ชาวลี้ซุจึงมีโลกทัศน์ที่ว่า แม้สัตว์ที่โหดร้ายอย่างแรงก็สามารถสำนึกผิดและสร้างประโยชน์แก่มนุษย์ได้

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์อนุภาคตัวละครที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลี้ซุพบว่า ไม่ว่าจะเป็นตัวละครสามัญชนผู้มีลักษณะพิเศษ ตัวละครผู้มีอิทธิฤทธิ์ หรือตัวละครสัตว์วิเศษ ต่างก็เป็นอนุภาคสำคัญในนิทานลี้ซุ โดยตัวละครที่เป็นสามัญชนผู้มีลักษณะพิเศษ เช่น สตรีแสนเก่งกาจ บ่งบอกถึงโลกทัศน์ด้านค่านิยมของชาวลี้ซุที่ยกย่องความสำคัญของบทบาทผู้หญิง ตัวละครที่เป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์ เช่น เทพธิดา สะท้อนถึงโลกทัศน์ด้านความเชื่อของชาวลี้ซุเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ตัวละครที่เป็นสัตว์วิเศษ เช่น กบที่สื่อสารกับมนุษย์ได้ เผยให้เห็นถึงโลกทัศน์ด้านนิเวศสำนึกของชาวลี้ซุที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์

2. อนุภาควัตถุสิ่งของ

อนุภาควัตถุสิ่งของ หมายถึง วัตถุสิ่งของที่มีลักษณะเป็นพิเศษไม่เหมือนสิ่งของทั่วไป เนื่องจากที่อยู่อาศัยของชนเผ่าลี้ชู่อยู่บริเวณลุ่มน้ำนู้เจียง ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ ชาวลี้ชู่จึงดำเนินชีวิตโดยพึ่งพาธรรมชาติ ทำให้นิทานพื้นบ้านลี้ชู่มักปรากฏของวิเศษนานาชนิดที่แสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวลี้ชู่ที่มีต่อธรรมชาติ อนุภาควัตถุสิ่งของที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านยูนนานแบ่งได้เป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ ของวิเศษที่ได้มาจากผู้อื่น และของวิเศษที่สร้างด้วยตนเอง ดังนี้

2.1 ของวิเศษที่ได้มาจากผู้อื่น

อนุภาคของวิเศษที่ได้จากผู้อื่นในนิทานพื้นบ้านลี้ชู่มักทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ตัวละครเอกบรรลุเป้าหมาย โดยมีทั้งอาวุธ เช่น ธนูวิเศษที่ได้จากเทวดา เครื่องสวมใส่ เช่น หมวกล่องหนที่ได้จากหนุ่มแปลกหน้า อุปกรณ์ครัว เช่น เครื่องบดวิเศษที่ได้จากชายชรา และเครื่องประดับ เช่น ลูกแก้ววิเศษที่ได้จากพญามังกร อนุภาคลักษณะนี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลี้ชู่จำนวน 12 เรื่อง เช่น นิทานเรื่อง *พี่น้องสองหนุ่มกับกระรอกหลากสี* นิทานเรื่อง *ม้าขาว* นิทานเรื่อง *คนตายแล้วฟื้น* ฯลฯ ในนิทานเรื่อง *คนตายแล้วฟื้น* (复活的人) ได้กล่าวถึงนายอาหมิงเคยช่วยชีวิตงูตัวหนึ่งไว้และได้รับเห็ดวิเศษเป็นสิ่งตอบแทน ดังตัวอย่าง

เวลาผ่านไปสามวันสามคืน งูนำเห็ดวิเศษกลับมาที่ถ้ำและรีบบางเห็ดดอกนั้นใกล้จุมูกของอาหมิง (阿明) จึงทำให้อาหมิงมีชีวิตอีกครั้ง หลังฟื้นตัวขึ้น อาหมิงก็ขอนำเห็ดวิเศษนี้ไปรักษาชาวบ้านที่ป่วยตาย งูมอบให้และบอกว่า เห็ดดอกนี้ต้องใช้ภายในสัปดาห์หลังความตาย มิฉะนั้นจะไม่ออกฤทธิ์

(คนตายแล้วฟื้น. 2527 : 384)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลี้ชู่เรื่องนี้ มีอนุภาคของวิเศษที่ได้มาจากผู้อื่น คือ เห็ดวิเศษที่สามารถช่วยชุบชีวิตคนตายให้ฟื้นคืนชีพได้อีกครั้ง การที่สัตว์นำของวิเศษไปช่วยตัวเองพ้นจากความตายเพื่อตอบแทนบุญคุณ สะท้อนถึงโลกทัศน์ของชาวลี้ชู่ที่เชื่อว่า พลังแห่งธรรมชาติสามารถเยียวยาสรรพชีวิตได้ ดังนั้น ชาวลี้ชู่จึงต้องพึ่งพาอาศัยธรรมชาติเพื่อการอยู่รอด อีกทั้งการที่ตัวละครเอกใช้เห็ดวิเศษที่ได้รับไปรักษาชาวบ้านที่ป่วยตาย ยังสื่อให้เห็นถึงโลกทัศน์ด้านค่านิยมของชาวลี้ชู่ที่ยกย่องจิตสาธารณะ

2.2 ของวิเศษที่สร้างด้วยตนเอง

อนุภาคของวิเศษที่สร้างด้วยตนเองในนิทานพื้นบ้านลี้ชู มักเป็นสิ่งที่สามารถทำด้วยวัตถุธรรมดาได้ โดยมีทั้งหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น ตะกร้าวิเศษที่ทำด้วยไม้ไผ่ และเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น ฆ้องขลุ่ย วิเศษที่สร้างจากต้นไม้ ส่วนบุคคลที่สร้างสรรค์วัตถุสิ่งของนั้นมักเป็นคนชั้นล่างที่ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือผู้มีพรสวรรค์ด้านศิลปะ อนุภาคลักษณะนี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลี้ชูจำนวน 7 เรื่อง เช่น นิทานเรื่อง *ขมิ้ววิเศษของน้องอั้งซัง* นิทานเรื่อง *ครกกระเดื่องวิเศษ* นิทานเรื่อง *ฆ้องขลุ่ยวิเศษ* ฯลฯ ในนิทานเรื่อง *ฆ้องขลุ่ยวิเศษ (奇异的琵琶)* ได้กล่าวถึง มีเด็กกำพร้าคนหนึ่งถูกนายเศรษฐีกดขี่รังแก เขาใช้ต้นไม้ประหลาดในป่าเป็นวัสดุในการสร้างฆ้องขลุ่ยขึ้นมา ดังตัวอย่าง

วันหนึ่ง เด็กกำพร้าพบว่าไม้ต้นไม่แปลก ๆ ในป่า เขาจึงใช้เวลาสามวันสามคืนในการสร้างฆ้องขลุ่ยขึ้นมา [...] นายเศรษฐีนำไม้ตะบองไปตีเด็กกำพร้า แต่ที่ไหนได้ ขณะที่ได้ยินเสียงดนตรีฆ้องขลุ่ย นายเศรษฐีก็เริ่มเต้นรำอย่างควบคุมตัวเองไม่ได้ เขาอ่อนวอนให้เด็กกำพร้าหยุดเล่นเพื่อไม่ให้เขาหมดแรงจนตาย

(ฆ้องขลุ่ยวิเศษ. 2527 : 314-315)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลี้ชูเรื่องนี้ มีอนุภาคของวิเศษที่สร้างด้วยตนเอง คือ ฆ้องขลุ่ยที่เสียงดนตรีซึ่งสามารถทำให้สรรพสิ่งเต้นรำตามจังหวะเพลงได้ การที่ตัวละครคนจนชั้นล่างที่ถูกนายเศรษฐีกดขี่รังแกสามารถสร้างสรรค์เครื่องดนตรีวิเศษจากต้นไม้ประหลาดได้นั้น สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวลี้ชูที่เชื่อว่า เครื่องดนตรีที่สร้างจากธรรมชาตินั้นเป็นวัตถุศักดิ์สิทธิ์ซึ่งมีพลังช่วยรักษาความยุติธรรมในสังคมได้ ขณะเดียวกัน การที่นายเศรษฐีด้านทานพลังวิเศษของฆ้องขลุ่ยไม่ได้เป็นสัญลักษณ์ที่ว่า มนุษย์ไม่อาจเอาชนะธรรมชาติได้ ก็ไม่สามารถเอาชนะธรรมชาติได้

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์อนุภาควัตถุสิ่งของที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลี้ชูพบว่า ไม่ว่าจะเป็นอนุภาควัตถุสิ่งของที่ได้มาจากผู้อื่น เช่น เห็ดวิเศษ หรืออนุภาควัตถุสิ่งของที่สร้างด้วยตนเอง เช่น ฆ้องขลุ่ย ตัวละครที่ได้รับของวิเศษนั้นล้วนเป็นผู้ที่อนุรักษ์ธรรมชาติและประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองคลองธรรม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวลี้ชูที่เชื่อว่า ผู้ใดกระทำความผิดต่อธรรมชาติไว้ ดีหรือชั่วก็ตาม ผู้กระทำนั้นย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น ๆ จากธรรมชาติเสมอ

3. อนุภาคเหตุการณ์

อนุภาคเหตุการณ์ หมายถึง เหตุการณ์ที่มีลักษณะไม่ปกติธรรมดาและเกิดขึ้นได้ยากในชีวิตจริง เช่น การคืนชีพ การยิงพระอาทิตย์ การแปลงร่าง ฯลฯ อนุภาคเหตุการณ์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลี้ชูสามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ เหตุการณ์ว่าด้วยโลกและจักรวาล เหตุการณ์ว่าด้วยกลอุบาย เหตุการณ์ว่าด้วยชีวิตมนุษย์ และเหตุการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ ดังต่อไปนี้

3.1 เหตุการณ์ว่าด้วยโลกและจักรวาล

เหตุการณ์ว่าด้วยโลกและจักรวาล มีลักษณะเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับกำเนิดของโลก การปรับโลกให้เหมาะสมกับสรรพชีวิต หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่าง ๆ โดยอนุภาคเหตุการณ์ว่าด้วยโลกและจักรวาลที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลีซูมีทั้งการสรรค์สร้างวัตถุท้องฟ้า เช่น การปั้นโลก และการทำลายวัตถุท้องฟ้า เช่น การยิงพระอาทิตย์ ทั้งนี้สะท้อนถึงความพยายามของมนุษย์ในยุคก่อนวิทยาศาสตร์ในการสร้างความหมายแกโลกและชีวิต อนุภาคลักษณะนี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลีซูจำนวน 5 เรื่อง เช่น นิทานเรื่อง *ที่มาของสุริยุปราคา* นิทานเรื่อง *สุนัขสวรรค์กินจันทร์* นิทานเรื่อง *กำเนิดของฟ้า ดิน และคน* ฯลฯ ในนิทานเรื่อง *กำเนิดของฟ้า ดิน และคน (天地和人的来历)* ได้กล่าวถึง เมื่อยังไม่มีแผ่นดิน ฟ้าลอยอยู่เหมือนก้อนเมฆที่ไม่มีเสาหลักหรือสิ่งใดค้ำจุน ในเวลานั้น มีเทพเจ้าบนสวรรค์ผู้ขยันขันแข็งนามว่า มู่ปู้ฟา เขาปั้นโลกขึ้นเพื่อค้ำยันท้องฟ้า ดังตัวอย่าง

เมื่อเทพเจ้ามู่ปู้ฟา (木布帕) เห็นว่าท้องฟ้าไม่มีอะไรค้ำยันและเสี่ยงต่อการหล่นลงมาจึงตัดสินใจที่จะปั้นแผ่นดินขึ้นมาเพื่อค้ำยันท้องฟ้าให้มั่นคง ไม่ให้สั่นไหว ดังนั้นเขาจึงกล่าวลาบุตรและภรรยา พร้อมแบกดินเหนียวจากสวรรค์มาปั้นเป็นโลก...เขาทำงานอย่างไม่หยุดพักในการปั้นแผ่นดิน เมื่อเขาปั้นแผ่นดินเรียบร้อยแล้ว เขาก็ปลูกดอกไม้ ต้นไม้และหญ้าลงไป และในขณะที่เขาก็ก่อสร้างนกและสัตว์ป่าให้มีชีวิตอยู่ในนั้น

(กำเนิดของฟ้า ดิน และคน. 2527 : 1)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลีซูเรื่องนี้ มีอนุภาคเหตุการณ์ คือ เทวดาปั้นโลกขึ้นเพื่อค้ำยันท้องฟ้า อนุภาค “การสรรค์สร้างวัตถุท้องฟ้า” ในนิทานเรื่องนี้สะท้อนถึงโลกทัศน์ของชาวลีซูที่เชื่อว่า โลกนี้เป็นผลแห่งการสรรค์สร้างของเทพบุรุษผู้ทรงอำนาจสูงสุด การที่ตัวเอกเห็นว่าท้องฟ้าไม่มีอะไรค้ำยันและเสี่ยงต่อการหล่นลงมา แสดงถึงความเข้าใจในความเปราะบางของโลกและความจำเป็นในการรักษาสมดุลการเสียสละส่วนตัวของเขาที่ละทิ้งครอบครัวเพื่อปั้นแผ่นดิน แสดงถึงความรับผิดชอบสูงสุดต่อสรรพสิ่งนอกจากนี้ การสร้างดอกไม้ ต้นไม้ และสัตว์ป่าบนแผ่นดินสะท้อนถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพและความสัมพันธ์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ทั้งหมดนี้แสดงถึงโลกทัศน์ของชนเผ่าลีซูที่มองว่า จักรวาลเป็นระบบที่เชื่อมโยงกัน การกระทำของผู้หนึ่งจะส่งผลต่อความสมดุลของทั้งหมด

3.2 เหตุการณ์ว่าด้วยกลอุบาย

กลอุบายในบริบทวรรณกรรมพื้นบ้าน หมายถึง การใช้ความคิดสร้างสรรค์และความฉลาดในการวางแผนหรือทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการหลอกลวงหรือการใช้วิธีที่ไม่ตรงไปตรงมา อนุภาคลักษณะนี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลี้ซู่จำนวน 20 เรื่อง เช่น นิทานเรื่อง เล่ห์กลการจับสาวสวย นิทานเรื่อง เล่ห์กลการขโมยหม้อเงินหม้อทอง นิทานเรื่อง หนุมก่ำพำกับเจ้าหญิงองค์ที่เจ็ด ฯลฯ ในนิทานเรื่อง หนุมก่ำพำกับเจ้าหญิงองค์ที่เจ็ด (孤儿和七公主) ได้กล่าวถึง กบขโมยเพชรจากพระราชวังและได้เจอกับหนุมก่ำพำ ด้วยความกลัวว่าจะถูกหนุมก่ำพำฟ้อง กบจึงมอบเพชรเม็ดนี้ให้เป็นของขวัญ แล้วไปบอกพระราชว่าหนุมก่ำพำเป็นคนขโมยเพชร ทำให้หนุมก่ำพำถูกจับขังไว้ในคุกมืด ผีน้อยจึงใช้กลอุบายเพื่อตอบแทนบุญคุณหนุมก่ำพำที่เคยช่วยชีวิตมันไว้ ดังตัวอย่าง

[...] ไม่นานนัก ผีน้อยที่หนุมก่ำพำเคยช่วยชีวิตไว้ก็บินมาหาเขาและถามว่า “เพื่อนเอ๋ย เจ้าประสบเคราะห์กรรมเช่นนี้ได้อย่างไร” หนุมก่ำพำจึงเล่าความเป็นมาทั้งหมดให้ผีน้อยฟัง ผีน้อยก็บินตบปีกสองสามครั้ง แล้วกล่าวว่า “ไม่ต้องเศร้าใจ ข้ามีวิธี ข้าจะให้เพื่อนงูเขียวกัดเจ้าหญิงองค์ที่เจ็ดผู้เป็นลูกสาวคนโปรดของจักรพรรดิ เมื่อถึงตอนนั้นจักรพรรดิจะทำทุกอย่างเพื่อช่วยเธอ เจ้าก็แค่บอกว่าตนเองสามารถรักษาอาการเจ็บป่วยของเจ้าหญิงได้” หนุมก่ำพำพูดอย่างกลุ้มใจว่า “ข้าไม่รู้วิธีรักษาพิษงู” ผีน้อยจึงกล่าวว่า “ข้าจะนำยาวิเศษมาให้เจ้าเอง” พูดจบแล้วผีน้อยก็บินจากไป

(หนุมก่ำพำกับเจ้าหญิงองค์ที่เจ็ด. 2527 : 285)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลี้ซู่เรื่องนี้ มีอนุภาคเหตุการณ์ว่าด้วยกลอุบาย คือ ผีน้อยคิดหาวิธีการช่วยให้หนุมก่ำพำผู้ถูกใส่ร้ายออกจากคุกได้ อนุภาค “สัตว์ใช้กลอุบายเพื่อตอบแทนบุญคุณมนุษย์” ในนิทานเรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวลี้ซู่ที่เชื่อว่า การทำความดีย่อมได้รับผลตอบแทน นอกจากนี้ การที่ผีน้อยคิดแผนให้เพื่อนงูเขียวกัดเจ้าหญิงองค์ที่เจ็ด ซึ่งหนุมก่ำพำสามารถรักษาได้นั้น ยังแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ด้านค่านิยมของชาวลี้ซู่ที่ยกย่องปฏิกิริยาไหวพริบ

3.3 เหตุการณ์ว่าด้วยชีวิตมนุษย์

เหตุการณ์ว่าด้วยชีวิตมนุษย์ มีลักษณะเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตายที่ไม่ปกติสามัญของมนุษย์ โดยมีทั้งการกำเนิดจากหน้าผาก การฆ่าตัวตายเพื่อบูชารัก และการคืนชีพ อนุภาคลักษณะนี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลี้ซู่จำนวน 9 เรื่อง เช่น นิทานเรื่อง *คนที่ออกจากหน้าผาก* นิทานเรื่อง *คนที่ออกจากกระบอกไม้* นิทานเรื่อง *ปลาคู่รัก* ฯลฯ ในนิทานเรื่อง *ปลาคู่รัก* (连心鱼) ได้กล่าวถึง มีสาวชาวลี้ซู่กำพร้าที่รักกับหนุ่มชาวอี แต่ผู้ใหญ่บ้านกลัวว่าถ้าสองคนแต่งงานกัน ชาวลี้ซู่กับชาวอีจะร่วมมือกันต่อต้านการปกครองของตน เขาจึงยุยงให้ข้าราชการชาวอีมาแย่งตัวสาวชาวลี้ซู่ไปเป็นอนุภรรยา ทำให้สองชนเผ่าเกิดการรบกันสาวชาวลี้ซู่สิ้นหวังที่ไม่ได้อยู่กับคนรัก จึงกระโดดน้ำฆ่าตัวตาย เมื่อหนุ่มชาวอีทราบข่าวการตายของคนรัก เขาก็กระโดดน้ำฆ่าตัวตายตาม ดังตัวอย่าง

น้องอาหลี่ (阿妹妹) มองดูชาวบ้านทั้งสองเผ่าที่คุ้นเคยด้วยความอาลัย แล้วเหลียวมองไปยังภูเขาผลไม้ที่สวยงามด้วยความโศกเศร้า เธอตะโกนเสียงดังว่า “พี่หู่ (鱼哥) พี่หู่ แม้จะตายก็ขอร่วมชะตาไปกับพี่!” พูดจบเธอก็กระโดดลงในแม่น้ำที่ไหลเชี่ยวทันที

“อาหลี่! อาหลี่!” พี่หู่กำลังขี่ม้าขาวตัวงามที่มีแผงคอหยักโหยกมาด้วยความรวดเร็วเขาคิดถึงสาวที่รักอย่างยิ่งและเกรงว่าอาจเกิดเหตุร้ายขึ้น รีบเร่งมาทันที แต่มันก็สายไปแล้ว [...] เขาค่อย ๆ ก้าวไปยังผาหินที่น้องอาหลี่เคยยืนอยู่ เปิดแขนกว้างราวกับจะกอดคนที่รัก แล้วกระโดดลงไปในแม่น้ำตามเธอไป

(ปลาคู่รัก. 2527 : 120)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลี้ซู่เรื่องนี้ มีอนุภาคเหตุการณ์ว่าด้วยชีวิตมนุษย์ คือ พระเอกกับนางเอกตัดสินใจกระโดดลงแม่น้ำเพื่อตายร่วมกับคนรัก อนุภาค “การกระโดดน้ำตายเพื่อบูชารัก” ในนิทานเรื่องนี้สะท้อนถึงโลกทัศน์ของชาวลี้ซู่ที่เชื่อว่า ความรักมีความสำคัญและมีค่ามากกว่าชีวิตตนเอง นอกจากนี้การกระทำของพี่หู่ที่กระโดดตามน้องอาหลี่ลงแม่น้ำยังแสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์ต่อคู่ครอง การแสดงออกทางอารมณ์และการเสียสละของตัวเองทั้งสองทำให้เราเห็นภาพของความรักที่ไม่มีเงื่อนไขและความมุ่งมั่นในความรักที่มีความหมายอย่างลึกซึ้งในสังคมลี้ซู่

3.4 เหตุการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์

มนุษย์แต่งงานกับสัตว์เป็นเหตุการณ์ที่พบได้บ่อยในวรรณกรรมพื้นบ้านทั่วโลก เนื่องจากเป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์กับสัตว์ อนุภาคลักษณะนี้ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลี้ซู่จำนวน 15 เรื่อง เช่น นิทานเรื่อง *นายอาเป่กับผี* นิทานเรื่อง *ความเป็นมาของนามสกุลหู่* นิทานเรื่อง *ความเป็นมาของนามสกุลสง* ฯลฯ ในนิทานเรื่อง *ความเป็นมาของนามสกุลสง* (熊氏族的来历) ได้กล่าวถึง มีหญิงสาวที่อาศัยอยู่กับแม่ของเธอซึ่งเป็นหม้าย วันหนึ่งเธอถูกหมีใหญ่ไล่ล่าจนหมดแรงและสลบไปในป่า เมื่อเธอตื่นขึ้นก็พบว่าตนเองอยู่ในถ้ำและหมีได้กลายร่างเป็นชายหนุ่มรูปงาม ทั้งสองแต่งงานกัน ดังตัวอย่าง

ทันใดนั้น หมิตัวผู้กลับแปรเปลี่ยนเป็นชายหนุ่มรูปงาม ยิ้มแย้มพลางเอ่ยกับนางว่า “อย่ากลัวไปเลย ข้าจะไม่ทำอันตรายเจ้า วันนี้ข้างเป็นวันดีนัก ผู้ที่ไม่เคยพบพานกลับได้มาพบกัน ผู้ที่ไม่เคยเจอกลับได้มาประสพกัน หากมิใช่คนรักแล้วไซ้ เหตุใดเราจะได้พบกันเล่า หากมิใช่คู่แท้แล้วจะได้มาพบกันได้อย่างไร จงอยู่กับข้า เป็นภรรยาของข้าเถิด” กล่าวจบ เขาประคองหญิงสาวขึ้นอย่างอ่อนโยน นับแต่นั้น หญิงสาวกับชายหนุ่มผู้เคยเป็นหมิ ได้ครองคู่กันเป็นสามีภรรยา ยามกลางวัน สามีออกไปหาอาหาร ล่าสัตว์เช่นกวางและเก้ง ยามเย็นก็กลับคืนสู่ถ้ำ ทั้งสองอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่ สุขสันต์รื่นรมย์ในชีวิต

(ความเป็นมาของนามสกุลสง. 2527 : 44)

จากตัวอย่างเผยให้เห็นว่า ในนิทานลี้ขุเรื่องนี้ มีอนุภาคเหตุการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ คือ หญิงสาวได้แต่งงานกับหมิที่แปลงร่างเป็นชายหนุ่มรูปงาม อนุภาค “มนุษย์แต่งงานกับสัตว์” ในนิทานเรื่องนี้สะท้อนถึงโลกทัศน์ของชาวลี้ขุที่มีต่อความรักว่า ความรักเป็นสิ่งที่ไม่จำกัดด้วยเงื่อนไขทางกายภาพหรือสังคม การที่หญิงสาวยอมรับหมิที่แปลงร่างเป็นชายหนุ่มเป็นสามีนั้น เป็นการแสดงถึงความเปิดกว้างและการยอมรับความแตกต่าง นอกจากนี้ ยังสื่อให้เห็นถึงความเชื่อในชะตากรรมและการพบพานที่ถูกกำหนดไว้แล้ว ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมลี้ขุ

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์อนุภาคเหตุการณ์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลี้ขุพบว่า ไม่ว่าจะอนุภาคเหตุการณ์ว่าด้วยโลกและจักรวาล เช่น เทวดาบนโลก เหตุการณ์ว่าด้วยกลอุบาย เช่น การใช้กลอุบายเพื่อตอบแทนบุญคุณ เหตุการณ์ว่าด้วยชีวิตมนุษย์ เช่น การฆ่าตัวตายเพื่อบูชารัก หรือเหตุการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ เช่น ผู้หญิงแต่งงานกับหมิตัวผู้ ล้วนเผยให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชนเผ่าลี้ขุ โดยเหตุการณ์ว่าด้วยโลกและจักรวาลทำให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวลี้ขุที่มีต่อการกำเนิดของสรรพสิ่ง เหตุการณ์ว่าด้วยกลอุบายบ่งบอกถึงโลกทัศน์ด้านค่านิยมของชาวลี้ขุที่ยกย่องความเฉลียวฉลาด เหตุการณ์ว่าด้วยชีวิตมนุษย์สะท้อนถึงโลกทัศน์ด้านความเชื่อของชาวลี้ขุเกี่ยวกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ส่วนเหตุการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์นั้น เป็นการชี้ให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวลี้ขุที่มีต่อความรักข้ามสายพันธุ์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการยอมรับความเป็นอื่นและความแตกต่าง

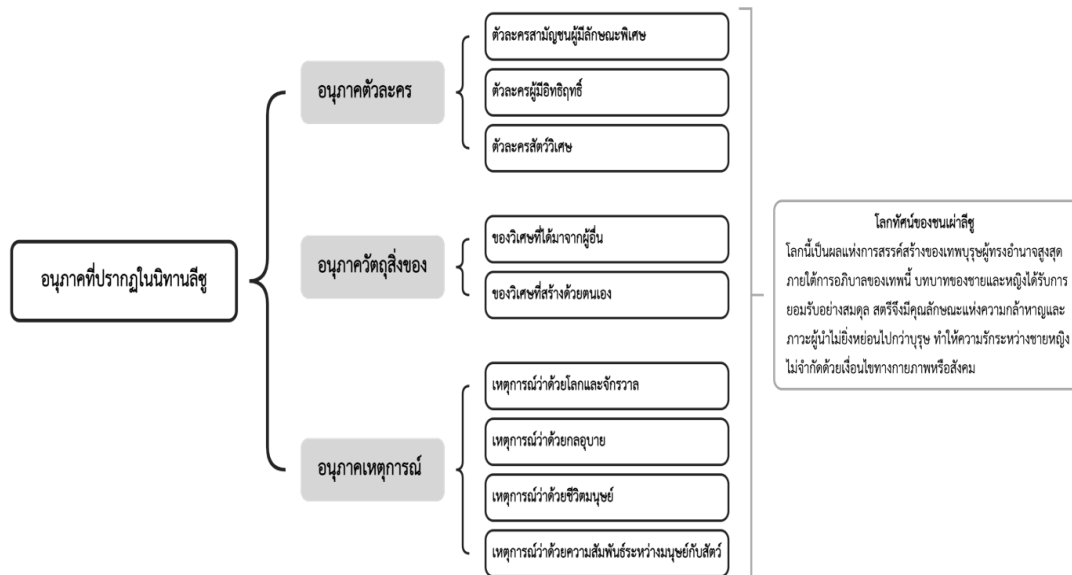
อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์อนุภาคในนิทานพื้นบ้าน มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีนครั้งนี้ สรุปได้ว่าอนุภาคที่ปรากฏนั้นแบ่งได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) อนุภาคตัวละคร ประกอบด้วยสามัญชนผู้มีลักษณะพิเศษผู้มีอิทธิฤทธิ์ และสัตว์วิเศษ 2) อนุภาควัตถุสิ่งของ ประกอบด้วยของวิเศษที่ได้มาจากผู้อื่น และของวิเศษที่สร้างด้วยตนเอง และ 3) อนุภาคเหตุการณ์ ประกอบด้วยเหตุการณ์ว่าด้วยโลกและจักรวาล เหตุการณ์ว่าด้วยกลอุบาย เหตุการณ์ว่าด้วยชีวิตมนุษย์ และเหตุการณ์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ อนุภาคสามประเภทนี้เผยให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชนเผ่าลี้ชู พวกเขาเชื่อว่า โลกนี้เป็นผลแห่งการสรรค์สร้างของเทพบุรุษผู้ทรงอำนาจสูงสุด ภายใต้การอภิบาลของเทพนี้ บทบาทของชายและหญิงได้รับการยอมรับอย่างสมมูลสตรีจึงมีคุณลักษณะแห่งความกล้าหาญและภาวะผู้นำไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าบุรุษ ทำให้ความรักระหว่างชายหญิงไม่จำกัดด้วยเงื่อนไขทางกายภาพหรือสังคม อีกทั้งชนเผ่าลี้ชวยังเชื่อในพลังของธรรมชาติที่สามารถรักษาความยุติธรรมในสังคมได้ โดยผู้ที่กระทำความผิดใด ๆ ต่อธรรมชาติไว้ ย่อมต้องเป็นผู้รับผลแห่งกรรมนั้นจากธรรมชาติเสมอ ทั้งนี้สังเกตได้จากหลายอนุภาคที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านลี้ชู โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อนุภาคเครื่องดนตรีวิเศษที่ตัวละครสร้างด้วยวัตถุธรรมชาติ มีพลังที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคาถกขัดระหว่างชนชั้นได้ด้วยการลงโทษผู้มีอำนาจที่ไร้ความเมตตาต่อผู้ยากไร้

การวิจัยครั้งนี้พบจุดเด่นตรงที่อนุภาคตัวละคร ซึ่งมีทั้งตัวละครฝ่ายดีและตัวปรปักษ์ โดยตัวละครฝ่ายดีจะเอาชนะตัวปรปักษ์ในที่สุด สะท้อนให้เห็นว่า ชนเผ่าลี้ชูมีความเชื่อมั่นในความเป็นธรรม ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิราพร ณ ถลาง (2552 : 35) ที่กล่าวว่า การศึกษาอนุภาคตัวละครมีประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์ทางคติชนวิทยาและสามารถนำไปสู่ความเข้าใจธรรมชาติของข้อมูลคติชนประเภทนิทาน ธรรมชาติของมนุษย์ ตลอดจนวัฒนธรรมทางชาติพันธุ์ได้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยเรื่องอนุภาคตัวละครยังสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ YAN DANLI (2559) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์กฎเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านและอนุภาคในนิทานพื้นบ้านไทย พบว่า อนุภาคตัวละครปรปักษ์ที่เป็นสัตว์ในนิทานพื้นบ้านไทยส่วนใหญ่เป็นนาคหรือจระเข้ ซึ่งผิดแผกกับนิทานพื้นบ้านลี้ชูที่มีอนุภาคสัตว์ร้ายเป็นนกแร้งหรือนกเหยี่ยวเป็นหลัก ความแตกต่างนี้อาจเป็นเพราะว่า ชาวไทยกับชาวลี้ชูอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน โดยชาวลี้ชูเคยใช้ชีวิตอยู่บนภูเขาหิมะในยุคหนึ่ง จึงมีโอกาสพบสัตว์ปีกได้ค่อนข้างมาก ในขณะที่ชาวไทยใช้ชีวิตอยู่ริมน้ำ จึงคุ้นเคยกับสัตว์น้ำได้ดี

นอกจากนี้ ผลการวิจัยเรื่องอนุภาควัตถุสิ่งของในนิทานพื้นบ้านลือพบว่า มีวัตถุสิ่งของที่ได้มาจากผู้อื่น และวัตถุสิ่งของที่สร้างด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ TANG LIHUA (2562) ที่พบว่า ในนิทานชาวจีน มีอนุภาคของวิเศษที่ได้จากผู้วิเศษ ของวิเศษที่ได้จากธรรมชาติ ของวิเศษที่ตัวละครสร้างขึ้น และของวิเศษที่ติดตัวมาแต่กำเนิด อนุภาคสามประเภทแรกก็มีการปรากฏในนิทานพื้นบ้านลือ ที่ต่างกันคือ ในนิทานลือไม่ได้พบวัตถุสิ่งของที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด อาจเป็นเพราะว่าชาวจีนมีความเชื่อในเรื่องบุญกรรม คือ คนที่มีของวิเศษติดตัวมาแต่กำเนิดนั้นถือเป็นผู้มีบุญ อีกทั้ง ผลการวิจัยเรื่องอนุภาคเหตุการณ์ว่าด้วยโลกและจักรวาลยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ LU YONGPING (2566) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง เนื้อหาและอนุภาคในนิทานพื้นบ้าน พบว่า มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่แปลเป็นภาษาไทย พบว่า อนุภาคการยิงพระอาทิตย์สะท้อนให้เห็นถึงความหวาดกลัวของชาวว่าที่มีต่อภัยพิบัติธรรมชาติและพยายามหาวิธีทางเพื่อรับมือภัยพิบัติธรรมชาติ ซึ่งนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลือก็เหมือนอนุภาคการยิงพระอาทิตย์ด้วยธนูวิเศษ เผยให้เห็นถึงโลกทัศน์ของ ชาวลือที่ยกย่องความกล้าหาญและความพยายามในการเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมสิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่าตัวเอง

อนึ่ง ผลการวิจัยเรื่องโลกทัศน์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลือที่สะท้อนจากนิทานพื้นบ้าน พบว่า ชาวลือของจีนยูนนานมีโลกทัศน์ในด้านความเป็นหญิง ด้านธรรมชาติ ด้านจักรวาล และด้านอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชนเผ่าลือ สอดคล้องกับแนวคิดของวิทย์ วิศุทเวทย์ (2540 : 169) ที่กล่าวไว้ว่า โลกทัศน์เป็นทั้งตัวกำหนดทิศทางของชีวิตแต่ละคนและตัวกำหนดทิศทางของสังคมมนุษย์ นอกจากนี้ โลกทัศน์ลือที่เกี่ยวกับชาตินั้นยังมีลักษณะเช่นเดียวกับงานวิจัยของ เอี่ยมพร จรนามล (2553) ที่ศึกษาโลกทัศน์ในนิทานพื้นบ้านไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า โลกทัศน์ของชาวไทลื้อที่มีต่อธรรมชาติคือ ธรรมชาติมีความเชื่อมโยงกับชีวิตมนุษย์ โดยช่วยปรับสมดุลให้กับสิ่งที่มีชีวิตทุกชนิด และสามารถทำให้ชีวิตทุกชีวิตอยู่รอดได้ด้วยตัวของตัวเอง ซึ่งอนุภาคในนิทานพื้นบ้านลือก็สะท้อนถึงโลกทัศน์ที่มองว่า พลังแห่งธรรมชาติสามารถเยียวยาสรรพชีวิตได้ มนุษย์จึงต้องรู้จักปรับตัวให้สอดคล้องกับระบบนิเวศเพื่อจะได้ดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างมีความสุข ขณะเดียวกัน โลกทัศน์ลือเกี่ยวกับโลกและจักรวาลก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ OU MAN และ นันทขญา มหาจันทร์ (2561) ที่ศึกษาโลกทัศน์ในตำนานสร้างโลกไทย-จ้วง พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไท-จ้วงมองว่า ผู้สร้างโลกนั้นเป็นเทพบุรุษองค์เดียว ดังนั้นโลกทัศน์นี้จึงถือว่าเป็นอัตลักษณ์ร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้ของจีนและภาคเหนือของไทย ไม่ว่าจะเป็นชนเผ่าลือในจีนยูนนาน ชนเผ่าจ้วงในจีนกว๋างสี หรือแม้กระทั่งชนเผ่าไทในประเทศไทยก็ตาม

แผนภาพที่ 2 การสังเคราะห์ผลการวิจัยโดยภาพรวม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1. สำหรับผู้ผลิตสื่อบันเทิง ควรนำองค์ความรู้เรื่องอนุภาคที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ไปดัดแปลงเป็นภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมสึชูให้เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง และทำให้อุตสาหกรรมบันเทิงมีผลงานที่หลากหลายยิ่งขึ้น
2. สำหรับหน่วยงานภาครัฐ ควรนำองค์ความรู้เรื่องโลกทัศน์สึชูที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้เป็นข้อมูลเชิงนโยบายการบริหารพื้นที่คุ้มครองวิถีชีวิตของชนเผ่าพื้นเมือง โดยมุ่งกระชับความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทย-จีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบอนุภาคในนิทานพื้นบ้านสึชูของจีนกับประเทศอื่น ๆ ที่มีชาวสึชูอาศัยอยู่ เช่น ประเทศไทย ประเทศพม่า ประเทศอินเดีย เป็นต้น
2. ควรศึกษานิทานพื้นบ้านสึชูของจีนจากแง่มุมอื่น ๆ เช่น มายาคติ วาทกรรม กลวิธีการเล่า เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการนิทานลี้ซู่ นู๋เจียง. (2527). *รวมนิทานพื้นบ้านชนเผ่าลี้ซู่*. สาธารณรัฐประชาชนจีน: ประชาชน
ยูนนาน.
- จำเริญ แสงดวงแข. (2523). *โลกทรรศน์ชาวไทยภาคใต้ที่ปรากฏในเพลงกล่อมเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานคร
การพิมพ์.
- เบญจศักดิ์ เจริญมหาวิทยาลัย. (2560). *คติชนวิทยาประยุกต์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
- ประคอง นิมมานเหมินท์. (2545). *นิทานพื้นบ้านศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2540). *ปรัชญาทั่วไป: มนุษย์โลกและความหมายของชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- ศิริพร ณ ถลาง. (2552). *ทฤษฎีคติชนวิทยา วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน – นิทานพื้นบ้าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาพร คงศิริรัตน์, วรวิทย์ มหามนตรี, วิไล ศิลปอาษา, ศิริพัทธ์ ฌานเขาวรรณ, ศิริพร มณีชูเกตุ, สมบัติ
เครือทอง, และ Mint Thandar Thein. (2557). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการโลกทัศน์ของ
อาเซียนจากภาคใต้*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เอี่ยมพร จรนามล. (2556). *โลกทัศน์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา*. *วารสาร
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*. 1 (3), 29-38.
- HOU XINGHUA. (2553). *ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมชนเผ่าลี้ซู่*. สาธารณรัฐประชาชนจีน: มหาวิทยาลัย
ยูนนาน.
- LI YINGXIAN. (2563). *ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าม้งที่แปลเป็น
ภาษาไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- LU YONGPING. (2566). *เนื้อหาและอนุภาคในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าม้ง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐ
ประชาชนจีน ที่แปลเป็นภาษาไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
หัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- OU GUANGMING. (2555). *ว่าด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ซู่ของประเทศจีน*. สาธารณรัฐประชาชนจีน: ประชาชน
เซี่ย.
- OU MAN และ นันทชญา มหาจันทร์. (2561). *ตำนานสร้างโลกของกลุ่มชนชาติไท-จ้วง: โลกทัศน์ ความเชื่อ
และพิธีกรรม*. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 26 (52), 304-321.
- TANG LIHUA. (2562). *การวิเคราะห์เนื้อหาและอนุภาคในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าม้ง*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
โท. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

- YAN DANLI. (2559). *การวิเคราะห์กฎเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านและอนุภาคในนิทานพื้นบ้านไทย*. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- YANTAO HE และ ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์. (2567). *นิทานพื้นบ้านไทลื้อ: การศึกษาบทบาทหน้าที่ที่มีต่อชาวไท
ลื้อสิบสองปันนา. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 15*. สงขลา. หน้า 508 – 521.